

İSÜ

İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL

MART 2025
SAYI:4

İstinyeli

Genç

Kalemler

GENÇ AKILLAR | TAZE FİKİRLER | PARLAK VİZYON

İçindekiler

Bitki Temelli Beslenmenin Artan Popülarlığı ve Faydaları	3
Gıda Takviyeleri; Kapsüller, Tozlar ve İçecekler	9
Kültürel Endüstriler: Sinema, Müzik ve Edebiyatın Ekonomiye Katkısı	13
Uzay Madenciliğı Nedir?	15
Deprem ve Kriz Yönetimi Hangi Ülkeler En Etkili Yöntemi Kullanıyor?	17
NFT Ekonomisi ve Dijital Sanatın Yükselişii	19
Deprem Sonrası Eğitim Kesintiye Uğraması ve Uzun Vadeli Ekonomik Etkileri	21
Asgari Ücret ve İşgücü Piyasası	24
Elektrikli Arabaların Avantajları ve Dezavantajları	27

İstinye Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Dış Ticaret Program Başkanı'ndan...

Değerli Okuyucularımız,

İstinyeli Genç Kalemler dergimizin Mart ayı sayısını sizlerle paylaşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Her yeni sayımızda, öğrencilerimizin akademik yolculuklarında gösterdiği azim, merak ve yaratıcılık bizi daha ileriye taşıyor ve dergimizi her seferinde yeni bir seviyeye çıkarıyor. Sizlerden aldığımız değerli geri bildirimler bu süreci daha da anlamlı kılıyor ve bizleri dergimizi sürekli geliştirme noktasında cesaretlendiriyor.

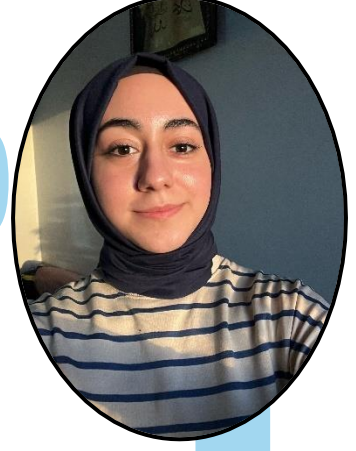
Bu sayımızda Gıda Teknolojisi program başkanı Sayın Öğr. Gör. Cansu AĞAN hocamızın destekleri ile iki değerli öğrencimizin yazılarına yer verdik. Farklı bölümlerden gelen bu katkılar dergimize yalnızca yeni bakış açıları katmakla kalmıyor, aynı zamanda üniversitemizin akademik ve sosyal anlamda etkileşimini güçlendiriyor. Öğrencilerimizin özgün fikirleri, bilgi birikimleri ve yaratıcı çözümleriyle dolu bu sayının sizler için keyifli ve öğretici olacağına olan inancımızı yineleyerek her satırda onların emeklerinin ne denli değerli olduğunu bir kez daha hatırlatmak isterim.

Her sayıda olduğu gibi bu sayımızla da öğrencilerimizin akademik ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamaktan büyük gurur duyuyoruz. Bu anlamlı yolculukta emeği geçen tüm öğrencilerime ve onlara destek veren tüm akademik kadromuza teşekkür ediyor; başarılarının devamını diliyorum.

Keyifli okumalar dilerim!

Dış Ticaret Programı Başkanı
Öğr. Gör. Aylin Kerime BİBERCİ

Bitki Temelli Beslenmenin Artan Popüleriği ve Faydaları

Genç Kalem Zehra ŐİMŐEK
Gıda Teknolojisi Programı Öğrencisi

Giriş

Bitkisel beslenme, sağlık, çevre ve etik açıdan önemli faydalar sunar. Sağlık yönüyle, kalp hastalıkları, diyabet gibi kronik hastalıkların riskini azaltarak yaşam kalitesini artırır. Çevresel olarak, karbon ayak izini ve su tüketimini en aza indirerek daha sürdürülebilir bir gıda üretim modeli oluşturur. Hayvansal gıda üretiminin çevresel yüklerini hafifleterek, tarım arazilerinin daha verimli kullanılmasına olanak tanır. Ayrıca, bitkisel gıdalar, ekonomik açıdan daha erişilebilir olup, düşük gelirli bireyler için önemli bir avantaj sunar. Etik açıdan, hayvan refahına saygıyı teşvik eder ve hayvancılık sektöründeki olumsuz üretim yöntemlerini ortadan kaldırır. Toplum düzeyinde, bitkisel beslenmenin yayılması, gıda endüstrisindeki yenilikler ve sosyal medyanın etkisiyle toplumsal alışkanlıkları dönüőtürür. Sonuçta, bitkisel beslenme, sağlıklı, sürdürülebilir ve etik bir yaşam tarzı sunarken, mikro besin eksikliklerini önlemek amacıyla profesyonel destek almak önemlidir. Bu şekilde, bireysel refahın yanı sıra küresel sağlık hedeflerine de ulaşılabilir. Sonuç olarak, bitkisel beslenme, bireysel sağlık, çevre ve etik açıdan büyük faydalar sağlayan çok yönlü bir yaklaşım temsil etmektedir.

Beslenme

Beslenme, canımızın istediğini yemek, istemediğini yememek ya da karın doyurmak için değildir. Plansız, kalori hesabı yapmadan ve yiyeceklerimizin besin değerlerini bilmeden bilinçsizce tüketim sonucu fazla kilo alımı, kalp ve damar sağlığında rahatsızlıklar gibi sağlığımızı negatif etkileyen sonuçlarla karşılaşabiliriz. Sağlıklı beslenme üzerine uzman kişiler tarafından düzenlenen doğrultuda beslenme sağlıklı bir yapıya sahip olmamıza yardımcı olur ve bu sayede yaşamımız keyifli ve verimli olur. Bir bireyin beslenmesinin de ki asıl amaç; yaşına, cinsiyetine, günlük hareket oranına ve özel durumuna göre gerekli olan enerjiyi besin öğelerinin her biriyle yeterli ve dengeli miktarda sağlamaktır.

Beslenmenin ve Besinlerin Faydaları Nelerdir?

İnsan fizyolojisine besinlerin yararları ise; hücrelerimiz için gerekli enerji ve besin kaynağıdır. İnsan vücudu için besinler yapımı, onarımı, yenilenmesi, hücrelerin çoğalmaları için gereklidir. Sosyolojik açıdan besinlerin yararları ise; insanlar yaşadığı farklı coğrafyalara ve o coğrafyanın sağladığı birbirinden farklı koşullara, geleneklere, göreneklere, örfelere, adetlere, inançlara vs. göre besinleri farklı hazırlama ve pişirme teknikleri gösterebilirler ve bu da birbirinden eşsiz ve muhteşem mutfak kültürlerinin doğmasının altındaki nedenlerdendir. Örneğin; Türk mutfağı, Fransız mutfağı, Arap mutfağı, İtalyan mutfağı, İç Anadolu mutfağı, Ege mutfağı gibi örneklerde bir ülkenin farklı çeşit mutfaklara sahip ve bunun büyük bir zenginlik olduğunun bir göstergesidir. Ayrıca bir insan yemek yiyeceği zaman ilk olarak yanına eşlik edecek bir arkadaş almak ister. Ya da ailemiz ile yediğimiz yemekler daha keyifli gelir insana, bunun sebebi ise besinlerin insanlarla etkileşimi sağladığındandır.

Beslenme ve Türleri Nasıl Ortaya Çıkmıştır?

İnsanlığın ilk dönemleri beslenme nasıldı? sorusunu sorarsak, şöyle açıklayabiliriz: İçinde bulunduğumuz dönem gibi sadece yemek yemek için beslenmemişler. Ve ilk insanlar ihtiyaçlarını avcılık ve toplayıcılık yaparak sağladıkları için günlük almaları gereken bir enerji var, bu enerjiyi de besinlerden karşılıyorlardı. Paleolitik dönem insanları çevrelerinde avladıkları hayvanları ve gördükleri yenebilen bütün bitkileri besin maddesi olarak kullanmışlar. Denizciliğin ortaya çıkmasıyla kullanılan aletlerin farklılaşması ve artan bitki ve hayvan çeşitliliği ile tarım-pazarcılık ve besin üreticiliğine geçiş yapıldı. Ayrıca artan besinleri de daha sonra kullanmak üzere bazı saklama yöntemleri geliştirilmiştir. Örneğin:

turşulama, kurutma, dondurma, tuzda saklama vs. Yapılan bu yöntemler sonucu süttten yoğurt ve peynir, buğdaydan boza yapımı gibi bazı fermente ürünler ortaya çıkmıştır.

Vejetaryen Beslenme

Tarihsel olarak dini, etik veya çevresel nedenlerle benimsenmiştir vejetaryenlik. Hindistan da ineklerin kutsal olarak görülmesi örnek olarak verilebilir. Yunan filozoflarından Pisagor da vejetaryenliğin önemli isimlerinden olmuş ve bir zaman Pisagor diyeti olarak da anılmıştır. Asya kıtasının %19'u, Hindistan'ın %40'ı, Afrika ve Orta doğunun %16'sı, Orta ve Güney Amerika'nın %8'i, Kuzey Amerika'nın %6'sı, Avrupa'nın %5'i vejetaryendir. Vejetaryen beslenme, et ve et ürünleri tüketilmeden sürdürülen bir diyet biçimidir. Bu beslenme biçimi, günümüzde sağlık yararları ve sürdürülebilirlik açısından da tartışılmaktadır. Vejetaryen beslenmenin çevresel etkileri, özellikle karbon ayak izi ve su kullanımı açısından dikkate değerdir.

Vegan Beslenme

Veganlık yalnızca hayvansal gıdaların değil, hayvansal kaynaklı hiçbir ürünün tüketilmediği ve kullanılmadığı bir yaşam tarzıdır. Veganlık terimi ilk olarak 1944 yılında Donald Watson tarafından ortaya atılmıştır. Veganlık, hayvanların sömürülmesini ve öldürülmesini reddeden etik bir duruşa dayanır. Peter Singer gibi filozoflar, hayvancılığın acı çekme kapasitesine sahip olması nedeniyle onların da ahlaki bir değere sahip olduğunu savunmuşlardır. Hayvancılık sektörü, günümüzde iklim değişikliği, su kıtlığı ve biyolojik çeşitlilik kaybı gibi çevresel sorunların başlıca nedenlerinde biridir. FAO'ya göre küresel sera gazı emisyonlarının %14,5'i hayvancılık kaynaklıdır. Vegan beslenme, daha az karbon ayak izi bırakması, su tüketimini azaltması ve ormansızlaşmayı önlemesi nedeniyle sürdürülebilir bir alternatif olarak görülmektedir. Vegan beslenmenin sağlık üzerindeki etkileri, araştırmaların odak noktalarından biri olmuştur. Vegan diyet, genellikle düşük doymuş yağ ve kolesterol içeriği nedeniyle kalp ve damar sağlığı üzerinde olumlu etkileri vardır. Ancak B12, demir, çinko ve omega3 yağ asitleri gibi besin eksikliği riski bulunabilir.

Fleksitaryen Beslenme

Fleksitaryen beslenme, esnek bir şekilde ve çoğunlukla bitkisel bazlı gıdalarla beslenmeyi esas alan, ancak gerektiğinde hayvansal ürünlere yer veren bir diyet tarzıdır. Fleksitaryenlik bireylerin yaşam tarzına ve ihtiyaçlarına göre esneklik sunar. Kişiler et tüketimini azaltırken tamamen yasaklamak yerine yerel ve sürdürülebilir gıdaları tercih edebilir. 'Fleksitaryen'

kelimesi, 'esnek' (flexible) ve 'vejetaryen' (vegetarian) kelimelerinin birleşiminden türetilmiştir. Fleksitaryenler, günlük diyetlerinin çoğunu bitkisel gıdalardan (sebzeler, meyveler, tam tahıllılar, baklagiller) oluştururken, et ve süt ürünlerini sınırlı miktarda tüketirler. Bu beslenme tarzı, sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemek isteyenler için popüler bir seçenek haline gelmiştir. Fleksitaryen beslenme, hem sağlık üzerinde olumlu etkiler bırakmayı hem de çevresel sürdürülebilirliği arttırmayı hedefler.

Klimataryen Beslenme

Klimataryen beslenme biçimi, bireylerin gıda tüketimlerini, çevre üzerindeki karbon ayak izini minimize etmek ve doğal kaynakları daha verimli kullanmak için şekillendirir. Klimataryenlik, bitkisel bazlı gıdaların tüketilmesini teşvik ederken hayvansal gıdaların sınırlandırılmasını savunur. Klimataryen beslenme, yerel ve organik üretimin teşvik edilmesini savunur. Uzak mesafelerden getirilen ve enerji tüketimini artıran gıdaların yerine, daha sürdürülebilir ve çevre dostu seçeneklerin tercih edilmesi gerektiği vurgulanır.

Bitkisel Beslenme

Bitkisel beslenme, genelde vejetaryen ve vegan beslenme şekilleriyle ilişkilendirilse de aslında daha geniş bir kavramdır. Bu beslenme türünün bir ucunda tamamen hayvansal ürünlerden uzak durulan vegan beslenme yer alırken, diğer ucunda çoğunlukla bitkisel ürünlerin tüketildiği ama balık, tavuk, yumurta ve süt ürünlerinin de dahil edilebildiği beslenme şekilleri bulunur. Bir önceki sayfalarda verilen beslenme türleri, bitkisel beslenmeye örnek olarak verilebilir. İnsanlar farklı nedenlerle bitkisel beslenmeyi seçerler. Bazıları, hayvanlara verilen antibiyotiklerin olumsuz etkilerinden kaçınmak veya daha sağlıklı bir yaşam sürdürmek için bu yolu tercih eder. Ancak genelde en etkili neden, hayvanların yaşam hakkına duyulan saygıya dayanan etik gerekçelerdir. Etik ve sağlık dışında, dini inançlar ve çevresel kaygılar da bu tercihte etkili olabilir. Bazen birden fazla neden bir arada rol oynar. Gıda endüstrisi, bitki temelli beslenme talebindeki artışı karşılamak üzere hızlı bir dönüşüm geçirmektedir. Bitkisel sütler, et ikameleri ve protein bazlı alternatif ürünlerin çeşitliliği artmış ve bu ürünler besleyicilik, tat ve doku açısından önemli gelişmeler göstermiştir. Ayrıca, sosyal medya platformları ve dijital içerik üreticileri, bitki temelli beslenmenin faydalarını yaygınlaştırarak bu yaşam tarzının küresel çapta benimsenmesine katkı sağlamaktadır. Restoran ve marketlerdeki bitkisel ürün seçeneklerinin artması, bu beslenme modelinin uygulanabilirliğini artırmış ve günlük yaşamda erişilebilirliğini

kolaylaştırmıştır. Bu durum hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha sağlıklı seçimlerin önünü açmaktadır.

Sonuç olarak, bitki temelli beslenme, bireylerin sağlık durumunu iyileştiren, çevresel etkileri azaltan ve etik hassasiyetlere duyarlılık gösteren çok yönlü bir yaklaşımdır. Sağlık açısından, bu beslenme modeli, kalp hastalıklarından diyabete kadar geniş bir yelpazede kronik hastalık risklerini azaltarak bireylerin yaşam kalitesini artırmaktadır. Yüksek lif, vitamin ve antioksidan içeriği sayesinde, yalnızca bireysel sağlığa katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal sağlık maliyetlerinin düşürülmesine de yardımcı olur. Bitki temelli beslenmenin yaygınlaşması, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal dönüşüm açısından da büyük bir potansiyele sahiptir. Gıda endüstrisinde yaşanan yenilikler, bitkisel bazlı ürünlerin çeşitlenmesi ve sosyal medyanın bu yaşam tarzını teşvik etmesi, toplumların alışkanlıklarını yeniden şekillendirmektedir. Restoranlar, marketler ve tüketim alışkanlıklarındaki değişimler, bu modelin benimsenmesini kolaylaştıran unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, akademik ve profesyonel çevrelerde yapılan çalışmalar, bu beslenme biçiminin çok yönlü faydalarını ortaya koyarak, bireylerin bilinçli seçimler yapmasını desteklemektedir. Bitki temelli beslenme, yalnızca bir diyet modeli değil, aynı zamanda daha sağlıklı, sürdürülebilir ve etik bir yaşam tarzını benimseme aracı olarak değerlendirilebilir. Bu modelin bireysel ve toplumsal düzeyde sağladığı faydalar, küresel ölçekte daha sürdürülebilir bir geleceğin inşasına katkıda bulunma potansiyelini taşımaktadır. Ancak, bu beslenme biçimini benimseyen bireylerin, mikro besin eksikliklerini önlemek ve uzun vadeli sağlık hedeflerine ulaşmak için bir diyetisyen ya da beslenme uzmanından profesyonel destek alması kritik önem taşımaktadır. Böylelikle hem bireysel refah hem de küresel sağlık hedeflerine ulaşmak mümkün hale gelebilir.

Kaynakça

Akay, G., & Demir, L. S. (2020). Toplum beslenmesinde sürdürülebilirlik ve çevre. Selçuk Tıp Dergisi, 36(3), 282-287.

Akman, Ç. L. Vegan Dosyası 3: Hayvansal gıdalar, bitkisel beslenme ve sağlık.

Aktaş, N., & Özdoğan, Y. (2016). Gıda ve beslenme okuryazarlığı. Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 20(2), 146-153.

Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 7(1), 19-33.

Bayar, R., & Yılmaz, M. (2005). Soybeans areas, production and yield in Turkey. Journal of Human Sciences, 2(1).

Baysal, A. (1996). Sağlıklı beslenme ve Akdeniz diyeti. Beslenme ve Diyet Dergisi, 25(1), 21-29.

- Ertal, E., Üstündağ, P., Memiş, E., Gör, M., & Çelik, F. (2023). Sürdürülebilir beslenme kapsamında bitkisel ve hayvansal protein tüketiminin değerlendirilmesi ve depresyon, anksiyete, stres ile ilişkisi. *Toros University Journal of Food Nutrition and Gastronomy*, 2(2), 169-182.
- Gökçen, M., Aksoy, Y. Ç., & Özcan, B. A. (2019). Vegan beslenme tarzına genel bakış. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(2), 50-54.
- Kadıoğlu, B. U., & Tazeoğlu, A. (2022). Sürdürülebilir Beslenme Modelleri. *SAĞLIK & BİLİM 2022: Beslenme-2*, 7.
- Kilci, Z. (2023). Bitkisel Bazlı Diyetler: Yenilikçi Uygulamalar & Karşılaşılan Zorluklar. *Mühendislik Alanında Akademik Analiz ve Tartışmalar*, 43.
- Mohammadinazhad, A. K., & Kızıltan, G. (2022). Vejetaryen Tıp Beslenme ve Sağlık Üzerindeki Etkileri.
- Olgun, S. N., Manisalı, E., & Çelik, F. (2022). Sürdürülebilir beslenme ve diyet modelleri. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 261-271.
- Ongan, D., & Bozdağ, A. N. S. (2024). Sürdürülebilir Toplu Beslenme Sistemleri: Hedefler ve Stratejiler.
- Pekcan, A. G. (2019). Sürdürülebilir beslenme ve beslenme örüntüsü: bitkisel kaynaklı beslenme. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 47(2), 1-10.
- Samur, G., & Mercanlıgil, S. M. (2008). Diyet posası ve beslenme. The Ministry of Health of Turkey, The General Directorate of Primary Health Care.
- Seçim, Y., Akyol, N., & Kaya, M. (2022). Vejetaryen Beslenme Türleri. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(1), 66-82.
- Selimoğlu, E., Bektaş, Y., Özkoçak, V., & Gültekin, T. (2018, December). Beslenme şeklinin zaman içindeki tarihsel yolculuğu. In *SETSCI-Conference Proceedings (Vol. 3, pp. 390-398)*. SETSCI-Conference Proceedings.
- Sezgin, A. C., Eroğlu, F. E., & Şanlıer, N. (2023). Sürdürülebilir beslenme modellerinin karşılaştırılması. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 11(3), 603-616.
- Türkiye Klinikleri Nutrition and Dietetics-Special Topics, 10(2), 50-59.
- Yılmaz, İ. (2023). Bitki Bazlı Gıdalar. *Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences (EJONS)*, 7(2), 257-265.

Gıda Takviyeleri; Kapsüller, Tozlar ve İçecekler

Genç Kalem Huriye UZUN
Gıda Teknolojisi Programı Öğrencisi

Gıda Takviyeleri

Bireylerin beslenme alışkanlıklarını desteklemek için aldıkları mineral, vitamin, aminoasitler gibi besin öğelerini içeren ürünlere gıda takviyesi adı verilir. Gıda takviyelerinin, insan sağlığına destekleyici özellikleri nedeniyle tüketiminde son yıllarda artış olmuştur. Takviyeleri doğru bir şekilde kullanıldığı zaman sağlığımızı olumlu yönde etkilemektedir. Ancak, bu ürünlerin yanlış dozda veya bilinçsiz şekilde kullanımı toksisite ve yan etkilere yol açabilir.

Giriş

Dünya sağlık örgütü [WHO] verilene göre, dünya nüfusunun %70-80'i hastalıkların tedavisinde geleneksel tıptan faydalanmaktadır. Dünyada 70.000'den fazla tıbbi bitki türü bulunurken bunların yaklaşık 21.000 kadarı ilaç üretiminde kullanılmaktadır. Bitkilerin kullanım oranı özellikle doğu ülkelerinde oldukça yaygın olup bu bitkilerin yıllardır alternatif tedavi yöntemlerinin bir parçası olmuştur. Amerika'da yapılan çalışmalara göre genç bireylerin düzenli olarak aldıkları gıda takviyeleri bireylere başarı ve sağlık getirdiği sonucu çıkmıştır. Yapılan başka bir araştırmaya göre; gıda takviyelerini bireylerin %65,3'ü kullanmadıkları, %28'i devamlı kullandıkları ve %6,7'sinin de kısmen kullandıkları tespit edilmiştir. Gıda

takviyelerin doğal koşullarda hastalıklardan korunmak ve bağışıklık sistemlerini güçlendirmek amacıyla kullandıkları belirtilmiştir. Netice itibariyle gıda takviyelerinin sağlıklı bir yaşam sürdürmek için insanların ihtiyaç duyduğu destek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gıda Takviyelerinde Kapsüller

Kapsüller, içlerinde vitamin ve mineral taşıyan genellikle yutulabilen ve kolayca alınabilen bir takviyedir.

Kapsüller 2 çeşitlidir:

1: Sert kapsüller: Son on yıl öncesine kadar sert jelatin kapsüller, yalnızca içlerine yerleştiren tozları taşımak için kullanılmıştır. Bu çalışmalarda sert kapsüller bireylerin gelişimi ve sağlık için kullanılan takviyelerdir. Sert kapsüller sağlık açısından hem ilaç hem de takviye ürünleridir. Sert kapsüller içerisindeki ürünleri sıvı veya katı olarak maddelerin emilimi arttırılır. Buna göre yağda çözünen vitaminler A, D, E, K için önemlidir. Bu kapsülleri kullanan bireylerin kapsülleri düşük dozlarda alması gerekir. Çünkü çözünmesi zordur. Sert kapsüllerin içerisinde jelatin, nişasta, selüloz türevleri, mısır yağı, zeytin yağı gibi yağlar kullanılabilir. Bu nedenle bu kapsüller uygun ortamda konulmazsa hemen bozulabilmektedir. Yapılan çalışmalara göre günlük olarak kullanılması önemli görülmüştür. Çünkü günlük yediğimiz besinlerde gerekli besin öğeleri tam alınmadığından öğünlerimizde alınması gerekir. Sağlık açısından vücudumuza faydalı ve destekleyen gelişimiz için de önemlidir.

2: Yumuşak kapsüller: Tek parça halinde esnek, kaygan sıvı ve şeffaf yüzeye sahip bir kapsüldür. İçerisinde balık yağı vardır. Balık yağı Omega-3 yağ asitleri içerdiği için önemlidir. Bu kapsüller kolayca yutulabilen takviyelerdir. Vücudumuza emilimi daha kolay gerçekleşir ve hem sağlığımız için hem de cildimiz için fayda sağlamaktadır.

Yediğimiz öğünler yeterli olmadığı için bu takviyelerden destek almamız iyi sonuçlanır. Bu kapsüller bağışıklık sistemimizi olumlu etkiler. Çeşitli vitaminler ve mineraller ile vücudumuzun güçlenmesinde yardımcı olur. Ayrıca bu takviyeler mevsimler geçişlerin olduğu dönemlerde fiziksel talepleri, stresle başa çıkmamızı ve yaşam koşulları altında vücudumuzu destekler. Özellikle yoğun iş hayatımızda uykusuz

kaldığımız beslenme düzenimiz iyi olmadığı durumlarda bu tür kapsüller yardımcı olur. Sonuç olarak bireylerin ihtiyaçlarını karşılayarak onların yaşamında büyük rol oynar.

Gıda Takviyelerinde Tozlar

Toz kapsüller, besin maddelerinin kolay bir şekilde karışma özelliğine sahiptir. Kapsüllerden ve tabletlerden daha kolay vücudumuza emilim sağlamaktadır. Vücudumuzun ihtiyaç duyduğu vitaminler, mineraller, protein bitkisel besinler gibi besin maddeleri içeren sağlıklı bir takviyedir. Toz takviyeler su, süt, yoğurt ya da meyve sularına karıştırılarak tüketilebilir. Genellikle bireylerin farklı ihtiyaçları doğrultusunda kullanılır. Örneğin; sporcuların vücut gelişimi ve kas güçlendirmesi için protein tozlarından destek almalarıdır. Bununla birlikte bazı bireyler kapsül ve tablet gibi takviyeleri zor yuttukları için tozları tercih etmektedir. Bu tozlar ayrıca diyet için çok tercih edilen bir üründür. Bu tozlar hem sağlığımız için hem de cildimiz için önemlidir. Kozmetik ve gastronomi alanında da tercih edilmektedir. Toz takviyelerin raf ömrü genellikle uzundur.

Gıda Takviyelerinde İçecekler

Takviye içecekleri günümüzde bağışıklık sistemini güçlendirmek için içilen takviyedir. İnsanların bilinçlenmesiyle birlikte gıda sektörü bunun üzerine çalışmalar yapmışlardır. Sağlıklı yaşamımızı desteklemek amacıyla yapılmıştır. İçecekler, günlük beslenmede tam alamadığımız besinlere destek olmaktadır. Vücudun bağışıklık sistemini güçlendirmek için C vitamini içecekler, tempolu bir yaşam tarzına sahip olan bireyler için takviye içecekler, sporcular için protein içeren içecekler, cilt için de kolajen içecekler örnek olarak gösterilebilir. Bu içecekler, eski dönemlerde hasta olan insanlara şifalı içecekler olarak içerisinde hiçbir katkı maddesi olmayan doğal yollarla yapılan takviyeler olarak bilinmektedir. O çağlardan günümüze kadar gelen bu içecekler artık çok bilinen ve çok tüketilen takviyeler olmuştur. Çünkü günümüzde bu içecekler sağlıklı yaşam için gereklilik haline gelmiştir. Ancak bilinçsiz bir şekilde kullanıldığında bazı olumsuz hastalıklar meydana getirebilir.

Gıda takviyelerin geleceğine bakıldığında; insanların sağlık bilincinin değişmesi nedeniyle daha popüler hale geleceği düşünülmektedir. Gıda takviyeleri hem sağlık sektöründe hem de bireyler arasında çok popüler haline gelmiş olup, kapsüller,

içecekler ve tozlar kolay tüketelebilir duruma gelecektir. Günümüzde sağlıklı yaşam ve yoğun iş temposu içerisinde sağlıklı yaşamı desteklemek, yediğimiz öğünlerin eksikliklerini tamamlamak için gıda takviyeleri önem arz etmektedir.

Kaynakça

<https://gtbd.org.tr/wp-content/uploads/2022/07/Gid>

<https://safnutrition.co/collections/bitkisel-toz-gidalar>

<https://www.trthaber.com/haber/saglik/s>

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2244451>

<http://earsiv.odu.edu.tr/xmlui/handle/11489/3703>

İSÜ

Kültürel Endüstriler: Sinema, Müzik ve Edebiyatın Ekonomiye Katkısı

Genç Kalem Sena KULABAŞ

Sinema, müzik ve edebiyat gibi kültürel sektörler, kişinin kendisine kattığı manevi değerlerin yanı sıra ekonomiye de önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu sektörler, sadece kültürel zenginliği artırmakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik büyüme ve kalkınmaya da destek olur.

Her bir sektörü kendi içindeki katkılarıyla inceleyebiliriz.

Sinema Sektörünün Ekonomiye Katkısı: Sinema; çocuktan yetişkine her yaş aralığında olan kesime hitap eden bir sektör. Etki alanının bu denli büyük olması kendi alanı hariç pek çok yan sektöre de katkı sağlamakta. Yapım, dağıtım ve gösterim süreçlerine sahip olması, geniş bir ekonomik etki alanına sahip. Ayrıca film prodüksiyonlarının yan sektörleri de destekleyerek ekonomiye katkı sağladığını söyleyebiliriz. En büyük katkılardan birine örnek olarak sinema turizmini gösterebiliriz. Örneğin; Hollywood gibi büyük film endüstrileri, içinde barındırdığı popüler oyuncu kadroları ve filmleriyle, dünya çapında bir ün sağlayarak ekonomiye oldukça katkıda bulunurlar.

Müzik Sektörünün Ekonomiye Katkısı: Müzik sektörü, sinema sektöründe olduğu gibi her yaştan kesime hitap ettiği için ekonomik katkıda büyük bir rol oynar. Gerek melodisi, gerek sözleriyle herkesin kendinden bir parça bulabileceği müzik sektöründe; canlı performanslar, albüm satışları ve telif hakları aracılığıyla ekonomiye doğrudan katkıda bulunulur. Ayrıca, müzik festivalleri ve konserler, turizmi teşvik ederek yerel ekonomiye gelir sağlar. Örneğin; sevdiği sanatçıların konser verdikleri şehirlere gelen hayran kitleleri, yerel halkın da ekonomisine katkıda bulunur.

Edebiyatın Ekonomiye Katkısı: Edebiyat, yayıncılık endüstrisi aracılığıyla ekonomiye katkı sağlar. Kitap satışları, telif hakları ve edebiyat festivalleri gibi etkinlikler, kitapların sadece

fiziksel olarak değil, dijital ortamlarda da satılması ekonomik katkıya örnek olarak gösterilebilir. Edebi eserlerden uyarlanan film, dizi ve tiyatro yapımları edebiyat turizmini etkileyerek ekonomik hareketlilik oluşturur. Bu yapımları seven bireyler eserlerin konu olduğu yerleri ziyaret ederek yerel ekonomiyi de canlandırır.

Kaynakça

- Gökdemir, N., & Kurtoğlu, R. (2015). Küreselleşmenin Dünya Film Endüstrisine Etkisi ve Hollywood Film Endüstrisindeki Yeni Eğilimler. DergiPark.
- Göher, F. M. (2015). Müziğin Toplumsal İşlevi: Müzik, Siyaset, Din ve Ekonomi. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Özdemir, N. (2020). Literature and Economy. ResearchGate.
- Türkiye’de Kültürel Sektörlerin Ülke Ekonomisine Katkısı. (2015). KPY Yayınları.
- Türkiye’de Kültür Ekonomisinin Gelişimine Yerel Bir Bakış. (2013). DergiPark.

Uzay Madenciliği Nedir?

Genç Kalem Melis Lara ONAT

Uzay madenciliği, Ay'da, diğer gezegenlerde ve Dünya'ya yakın asteroitlerde (Near-Earth Asteroid- NEA's) bulunan doğal kaynakların keşfedilmesi, işletilmesi ve kullanılmasını tanımlamaktadır. Bu anlamda uzayda öncelikle, mineraller, gazlar (esas olarak Helyum-3), metaller ve su gibi zengin çeşitlilikte faydalı maddelerle karşılaşılabilir. Uzay madenciliği ile enerji ve hammaddeleri temin ederek insanlık daha uzun ve başarılı bir gelecek inşa edebilir. Uzay madenciliği ayrıca uzay keşiflerinin sağlayabileceği imkânlar ve uzay araştırmalarının geleceği için de anahtar niteliğindedir.

Dünya'nın azalan hammadde kaynaklarına çözüm olabilmenin yanında, dünya ekonomisine vadettiği devasa ekonomik katkı, uzay madenciliğini hem devletler hem de özel sektör için cazip kılmaktadır.

Bu bağlamda, Mars ve Jüpiter arasındaki asteroit kuşağında bulunan gök cisimlerinin yanı sıra, Ay da Dünya'ya yakınlığı ve sahip olduğuna inanılan milyonlarca ton buz hâlindeki su ve Helyum-3 maddesisesayesinde, uzay madenciliğinde önemli bir basamak olarak görülmektedir.

Bazı bilim insanları kritik hammaddelerin ya da değerli metal ve elementlerin keşfedilmesi için uzaydayürütülecek araştırma ve operasyonlar için gereken finansmanın özel sektörden gelmesini önermektedir. Yüksek başlangıç maliyetleri ve yüksek risk ülkelerin uzay madenciliğine güvenli bir şekilde yatırım yapmasını zorlaştırmaktadır.

Uzay madenciliğinin teorik bağlamdan öteye geçebilmesi için, insanlık katetmesi gereken yolun henüz başındadır.

ABD'nin Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi STM ThinkTech TREND ANALİZİ MART 2023
4 UZAY MADENCİLİĞİNİN GELECEĞİ VE EKONOMİSİ (National Aeronautics and

Space Administration -NASA) gibi kurumlar aracılığıyla inovasyonda çok hızlı gelişmeler yaşanmasına rağmen, asteroit madenciliğinin hayata geçebilmesi için en az 10 yıllık bir süreç gerekmektedir[4]. Uzay madenciliğinin ilerleyişi, gelişim ve gelecek beklentilerinin anlaşılması için geçmişinin de iyi bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir.

Geleceğin Ekonomisi Nedir?

Gelecekte nasıl bir Türkiye’de yaşayacağımızı, bugün nasıl bir ülke tasavvur ettiğimiz belirleyecektir. Eğer toplum olarak ortak bir gelecek tasavvurumuz yoksa başkalarının kendi hedeflerine göre tasarladığı bir ülkede yaşamaktan başka seçeneğimiz olamaz. Bu eserin temel motivasyonu “Geleceğin Türkiye’de nasıl bir ekonomide yaşamak istiyoruz?” sorusudur.

Dikkat edilirse bu soru, “Türkiye ekonomisinde gelecekte neler olacak?” sorusundan radikal şekilde farklıdır. Sorulardan birinin cevabı aktif, çaba gerektiren bir talebi; diğerinin cevabı ise pasif bir gelecek tahminini ifade etmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı bir ekonomi vizyonu ortaya koyarak, bu vizyon doğrultusunda odaklanılması gereken hususlara dikkat çekmek ve temel bir çerçeve sunmaktır. Bu raporda ortaya konulan vizyon “erdemli bir toplum için adil, müreffeh ve sürdürülebilir bir ekonomi” talebi etrafında şekillenmiştir. Dolayısıyla buradaki “geleceğin ekonomisi” vizyonu üç temel özelliğe sahiptir: sosyal adalet, maddi refah ve sürdürülebilir üretim ve tüketim. Toplumdaki her bireyin istediği bir yaşamı sağlayabileceği fırsatlara erişebileceği bir maddi refaha sahip olduğu, sosyal adaletin sağlandığı ve sürdürülebilir nitelikteki bir ekonominin gerçekleştirilmesi ancak bu hedefle uyumlu, kanıta dayalı ve uzun dönemli politikaların uygulanması ile mümkündür.

Deprem ve Kriz Yönetimi Hangi Ülkeler En Etkili Yöntemi Kullanıyor?

Genç Kalem Eylül AYDINDAĞ

Türkiye, deprem başta olmak üzere sel ve heyelan gibi doğa kaynaklı afetlere sıklıkla maruz kalmaktadır. Afet zararlarını en aza indirmek için bütünleşik afet yönetimi gereklidir. Bu yönetim, afet öncesi, sırası ve sonrasını kapsayan önleme, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarından oluşur. Ancak Türkiye'de daha çok kriz yönetimi odaklı bir yaklaşım benimsenmektedir. 2013'te yürürlüğe giren Afet ve Acil Durum Müdahale Yönetmeliği de ağırlıklı olarak müdahale ve ilk yardım süreçlerini düzenlemektedir. Risk değerlendirme ve zarar azaltma aşamalarına yeterince önem verilmemektedir. Afet zararlarının azaltılması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için risk azaltma çalışmalarına öncelik verilmesi gerekmektedir.

Deprem ve kriz yönetimi, özellikle riskli bölgeler için hayati öneme sahiptir. Erken uyarı sistemleri, insanlara saniyeler öncesinden uyarı vererek hayat kurtarabilir. Eğitim ve farkındalık çalışmaları, toplumun deprem anında doğru hareket etmesini sağlar. Altyapı güçlendirme, binaların depreme dayanıklı hale getirilmesiyle can ve mal kaybını azaltır. Acil durum planları, arama-kurtarma, sağlık hizmetleri ve barınma gibi kritik süreçleri kapsar. Toplumsal dayanışma, gönüllülerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle kriz sonrası toparlanmayı hızlandırır. Bu unsurlar, etkili bir deprem yönetimi için gereklidir.

Kriz yönetimi, ülkelerin kendi dinamiklerine göre şekillense de bazı ülkeler bu alanda öne çıkmaktadır. Japonya, deprem ve tsunamilere karşı gelişmiş erken uyarı sistemleri ve afet yönetimi stratejileriyle dikkat çeker. Almanya, ekonomik krizleri güçlü mali politikalarla etkili şekilde yönetir. Singapur, sağlık krizlerinde hızlı ve başarılı önlemler alarak salgın hastalıklarla mücadelede örnek olmuştur. İsveç, güçlü sosyal güvenlik sistemleriyle sosyal krizleri yönetmede başarılıdır. ABD, askeri ve güvenlik krizlerinde stratejik planlama ve güçlü

savunma sistemleriyle etkili çözümler üretir. Her ülkenin kendi koşullarına uygun kriz yönetim stratejileri geliştirmesi gereklidir. Bu ülkeler, kendi alanlarında geliştirdikleri yöntemlerle kriz yönetiminde öne çıkmaktadır. Ancak her ülkenin kendi koşullarına uygun stratejiler geliştirmesi önemlidir.

Kaynakça

https://indexive.com/uploads/papers/pap_indexive15942082572147483647.pdf

https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/35429/xfiles/Turkiye_de_Afetler.pdf

<https://sertifika.subu.edu.tr/kriz-yonetimi-nedir>

<https://www.medak.org.tr/faydali-bilgiler/faydali-bilgiler/>

https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kitaplar/DUNYADA-VE-TURKIYE'DE-AFET-FINANSMANI-V5.pdf?

NFT Ekonomisi ve Dijital Sanatın Yükselişi

Genç Kalem Ela Naz ERİK

Son yıllarda dijital sanatın ve NFT'lerin (Non-Fungible Tokens- Değişirilemez Token'lar) yükselişi, sanat dünyasında önemli bir devrim yaratmıştır. Geleneksel sanat piyasası ile karşılaştırıldığında, dijital sanatın ve NFT'lerin ekonomisi oldukça farklı bir yapıya sahiptir. Bu değişim, sanatçılara, koleksiyonerlere ve yatırımcılara yeni fırsatlar sunarken, sanatın dijitalleşmesiyle birlikte yeni bir değer anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

NFT, her biri benzersiz olan ve dijital varlıkları temsil eden bir tür blok zinciri tabanlı varlıktır. Diğer kripto para birimlerinden farklı olarak, her NFT, tekil bir varlık olup birbirinin yerine geçemez. NFT'ler, sanat eserlerinden videolara, müziklerden dijital koleksiyonluk kartlara kadar geniş bir yelpazede dijital içeriklerin sahipliğini güvence altına alır. En bilinen blok zinciri ağı olan Ethereum, NFT'lerin büyük bir kısmının yaratılmasında ve ticaretinde kullanılır.

Dijital sanat, bilgisayarlar ve dijital teknolojilerle yaratılan sanat eserlerini ifade eder. Bu sanat türü, internetin ve dijital araçların etkisiyle giderek daha fazla popülerlik kazandı. Ancak dijital sanatın geleneksel sanatla olan en büyük farkı, fiziksel bir nesneye dayanmadan sadece dijital ortamda var olmasıdır.

NFT'ler, dijital sanatın sahipliğini ve değerini belirginleştirerek bu tür eserlerin ticaretini mümkün kıldı. Özellikle 2021'de Beeple'ın "Everydays: The First 5000 Days" adlı eserinin 69 milyon dolara satılması, dijital sanatın ve NFT'lerin ana akıma girmesinin simgesi oldu. Bu satış, dijital sanatın değerinin fiziksel sanat eserleriyle rekabet edebilecek seviyelere çıkabileceğini gösterdi.

NFT ekonomisi, yalnızca sanat eserleriyle sınırlı kalmayıp, dijital koleksiyonlar, oyun içi varlıklar, müzik ve video içerikleri gibi birçok alanda da kendine yer bulmuştur. Bu, dijital içeriklerin sahipliğini ve özgünlüğünü garanti altına alırken, sanatçılar için de tamamen yeni gelir modelleri yaratmıştır.

NFT'lerin bir diğer önemli özelliği, sanatçılara eserlerini satarken her satıştan komisyon alma imkanı tanınmasıdır. Geleneksel sanat piyasasında bir eser satıldıkça sanatçılar genellikle sadece ilk satıştan gelir elde ederken, NFT'lerle yapılan her satışta sanatçılar ikinci el satışlardan da pay alabilirler. Bu durum, sanatçılara sürekli bir gelir akışı sağlama fırsatı sunar.

NFT'ler aynı zamanda sanat dünyasında demokratikleşmeye yol açmıştır. Geleneksel sanat galerileri ve müzeleri ile sınırlı olan sanat piyasasına dijital platformlar üzerinden global bir erişim sağlanmıştır. Herhangi bir sanatçı, dijital ortamda eserini yaratıp NFT olarak satabilir. Bu durum, daha geniş bir sanatçı kitlesinin görünür olmasına ve sanatın daha erişilebilir hale gelmesine olanak tanımaktadır.

Deprem Sonrası Eğitimin Kesintiye Uğraması ve Uzun Vadeli Ekonomik Etkileri

Genç Kalem Delfin ÇELİK

Depremler, bir bütün olarak eğitim camiasının yanı sıra birçok ocuk ve genç yetişkinin eğitimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. 2005'te Pakistan'da 7.6 şiddetinde meydana gelen deprem, 86 bin kişinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. Depremle beraber pek çok devlet binası ve akademik kuruluş yıkılmıştır. Pakistan'daki bu depremin eğitim üzerinde pek çok etkisi bulunmaktadır. Benzer şekilde 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerde afet bölgelerindeki yaklaşık 7.1 milyon öğrenci (4.5 milyon öğrenci örgün eğitim, kalanları yetişkin veya diğer eğitim biçimlerinde) ile toplamda 20.344 eğitim kurumunda öğretmenlik yapan 281.927 eğitim personeli için sınıf çalışmaları kesintiye uğramıştır. Kahramanmaraş merkezli depremlerde ise bölgelerdeki okul altyapıları ciddi şekilde hasar görmüştür. 8 Mart 2023 itibariyle 1.842 kurum tamamen yıkılmış, 637 kurum kısmen, 17.951 kurum ise hafif şekilde hasar almıştır. İllere bağlı olarak tüm eğitime 3 ile 7 hafta arasında ara verilmiştir. Daha uzun eğitim kesintilerine engel olmak için esnek kayıt prosedürleri uygulanmış, okul öncesi, ilkokul ve ortaokuldaki 242.904 ocuk ve belirsiz sayıda üniversite öğrencisi, eğitimlerine devam etmek için afet bölgesi dışında diğer illerdeki eğitim kurumlarına yerleştirilmiştir. Öğrenciler, ebeveynleri ve öğretmenleri gibi, fiziksel, zihinsel ve duygusal sağlıklarının yanı sıra çalışma becerileri üzerinde ciddi bir etkiye sahip olan travma geçirmektedirler. Barınma, göç, değiştirilen kurumların fiziksel koşulları ve eğitim profesyonellerinin yetenekleri ve tutumlarındaki sıkıntıların bir sonucu olarak okullara kayıtlı öğrenci sayılarında dalgalanmalar olacağı tahmin edilmektedir. 3 Mart 2023 tarihi itibariyle, Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından depremin eğitim altyapısına yarattığı maliyet 50.81 milyar TL olarak hesaplanmıştır.

Bütçe ayarlamaları, oluşan ekonomik daralma ve artan devlet harcamaları hasarlı altyapının (binalar, yollar ve köprüler gibi) yeniden inşa sürecini uzatabilmektedir. Gelişmekte olan ekonomilerin uygun afet azaltma ve yeniden yapılandırma planları olmadığından afetlerin maliyeti bu ekonomilerde çok daha yüksek olmaktadır. Doğal afetler; yetersiz çevre ve adaptasyon, kötü sosyoekonomik koşullar, zayıf altyapı, istikrarsız kurumlar ve sınırlı kaynaklar nedeniyle gelişmekte olan ekonomilerde ciddi bir sorun haline gelmiştir. Doğal afetler birtakım riskler ile ekonomik, sosyal, çevresel ve fiziksel zayıflıkların etkileşime girmesi ile meydana gelmektedir. Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi ve ekonomik yapısı o ülkenin doğal afetlere karşı olan direncini ve doğal afetle mücadelesini belirler. 1980'den 2008'e kadar olan süreçte depremler dünya çapında yaklaşık 600.000 kişinin ölümüne ve 400 milyar doların üzerinde ekonomik kayba neden olmuştur. Bir depremin ekonomiye etkisini; taşınmaz varlıklara yönelik kayıplar, taşınır varlıklardaki kayıplar, iş kesintisinde kaynaklanan ekonomik kayıplar, kamu sektörü ekonomik maliyetleri, ölüm, yaralanma ve iş kesintisinden kaynaklanan hane geliri kayıpları olarak sıralayabiliriz. Bu çalışmada depremlerin yaratmış olduğu ekonomik kayıpların lojistik, işgücü, üretim ve ticaret, tedarik zinciri, ekonomik büyüme, eğitim, sağlık ve dış ticaret üzerindeki yansımaları ele alınmakta ve açıklanmaktadır.

Doğal afetlerle ilgili literatür, afetlerin gayri safi yurt içi hasıla üzerindeki etkilerini belirleme üzerinde yoğunlaşarak, büyük ölçüde doğrudan ve dolaylı ekonomik maliyetlerin hesaplanmasına odaklanmıştır. Örneğin Barro (2006, 2009) yirminci yüzyıldaki ekonomik felaketlerden (savaşlar, doğal afetler, salgın hastalıklar, mali krizler vs.) kaynaklanan kayıpların, gelişmiş bir ekonominin yıllık gayri safi yurtiçi hasılasının yaklaşık %20'sine karşılık geldiğini, gelişmekte olan ekonomilerde ise bu oranın çok daha yüksek olabileceğini tahmin etmektedir. Diğer taraftan doğal afetlerin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini afet türüne ve ekonomik sektöre göre araştıran küçük felaketlerin bazı sektörlerde olumlu etkileri olabileceğini ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere göre afetlere karşı daha dayanıksız kalabileceğini ortaya koymuştur.

2008 yılında 8.0 şiddetinde kayıtlara geçen Wenchuan depremi, toplamda 69.226 insanın ölümüne ve pek çok yaralanmaya sebep olan Çin tarihindeki en yıkıcı deprem olarak bilinmektedir. Bu depremin Çin'e maliyeti yaklaşık 2,3 trilyon TL (845 milyar yuan)'dir. Çin'de depremden etkilenen 15 milyon insanın evlerinin yeniden inşasının ve bu kişilerin evlere yerleştirilmesinin büyük ölçüde 3 yıl içerisinde tamamlanması uluslararası arenada ilgi gören ve dikkat çeken bir başarı olmuştur. Çin'in bu başarısında güçlü merkezi hükümetin varlığı ve hükümetler arası yenilikçi önlemler etkili olmuştur. Doğal ya da insan kaynaklı

afetler önceden var olan eşitsizlikleri şiddetlendiren, sosyal normları ve kurumları uzun süreler boyunca sekteye uğratan sosyal ve ekonomik bir etkiye sahiptir. Özellikle afetten fazla etkilenilen yerlerde uygun önlemler alınmadığı takdirde yoksullukta önemli bir artış görülebilir. Örneğin, 2010 Haiti depremi, ülkeye 1994'te uygulanan ambargo dönemi hariç (-%11.951), ülkenin son 30 yılın en düşük GSYİH (-%3.805) (gayri safi yurtiçi hasıla) büyüme oranının yaşamasına sebep olmuştur. 2009'daki Haiti nüfusunun yaklaşık %2.5'una denk gelen 250 bin kişinin depremde hayatını kaybetmesinin maliyeti 8.1 milyar dolar ile 13.9 milyar dolar arasında değiştiği varsayılmaktadır. Haiti son yıllardaki en kötü depremlerden birini yaşamamış olsaydı, kişi başına düşen gelirin 2020'de 410 dolar daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Deprem bunun yanında dışa göç, iş kaybı ve beşeri sermaye kayıplarında da artışa neden olmuştur.

Benson ve Clay (2003), sık sık doğal afetler yaşayan ülkelerin ekonomik büyümelerinin daha düşük olduğunu ve doğal afetlerin kısa vadede gayri safi yurtiçi hasıla üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Girişimciler depremler gibi büyük doğal afet şoklarından sonra ekonominin çöküşüne karşı koymada önemli unsurlar olarak görülmektedir. Girişimciler birtakım yeni işler yaratarak istihdama ve büyümeye katkıda bulunmaktadır.

2022'nin dördüncü çeyreğinde Türkiye ekonomisi bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %3.5, tüm yıl için ise %5.6 oranında büyüme göstermiştir. Deprem öncesi dönemde 2023 yılına ilişkin ilk ön istatistikler değerlendirildiğinde, büyüme hızının Orta Vadeli Program (2023-2025) öngörüsünden daha yüksek olacağı tahmin edilmekteydi. Ancak ilerleyen dönemde yaşanan deprem felaketinin şiddeti, tahminlerin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Ana makroekonomik bileşenler değerlendirildiğinde, depremin mevcut üretim kapasitesi, beşeri sermaye, işgücü ve sermaye stokunu yok etmesi ülkenin ileriye dönük çıktı düzeyi üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilecektir. Yıl boyunca beklenen harcamalar ve gelir kayıpları dikkate alındığında, deprem ile ortaya çıkan maliyetlerin gayri safi hasılaya oranının yüzde 2,6'ya çıkması muhtemeldir. Bu da 2023 yılı büyümesi üzerinde aşağı yönlü baskı oluşturacaktır.

Kaynakça

Marangoz, M., & İzci, Ç. (2023). Doğal afetlerin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler bağlamında girişimciler açısından değerlendirilmesi. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 24(52), 1-30.

Asgari Ücret ve İşgücü Piyasası

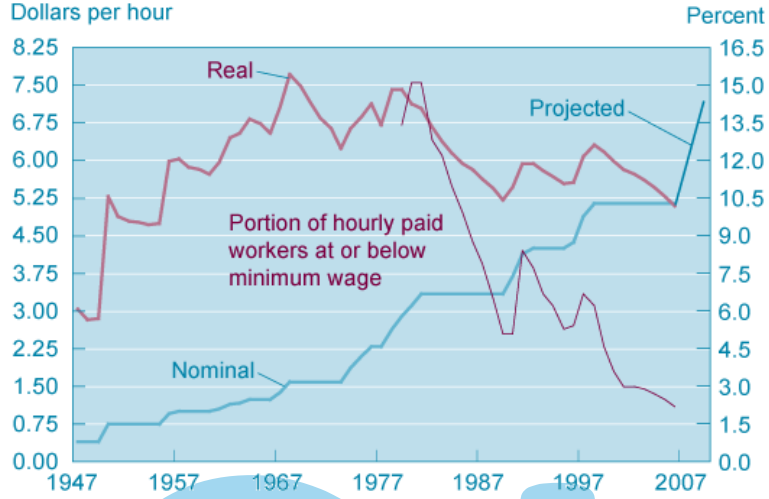
Genç Kalem Belemir Rabia ALTUN

Federal asgari ücret, 1938'de Adil Çalışma Standartları Yasası ile belirlendi. Başlangıçta saatte 25 sent olarak belirlenen ücret, enflasyon ve üretkenlikteki değişiklikleri yansıtabacak şekilde periyodik olarak artırıldı. Eylül 1997'den 2007'nin başına kadar asgari ücret saatte 5,15 dolardı, ancak gerçek

değeri ortalama özel denetim dışı ücretin yaklaşık %40'ından sadece %30'una istikrarlı bir şekilde düştü. Enflasyona göre ayarlandığında, asgari ücret 2007'nin başında 1955'ten bu yana herhangi bir zamandan daha düşüktü (bkz. Şekil 1). Bu arada, ücret daha az insanı etkiledi, çünkü asgari ücretten daha fazlasını kazanmayan saatlik çalışanların oranı 1980'de yaklaşık %15'ten 2006'da sadece %2,2'ye düştü. 24 Mayıs 2007'de Kongre, federal asgari ücreti iki yıl boyunca üç aşamada 7,25 dolara çıkararak bir yasa tasarısını kabul etti.

Federal asgari ücret, 1938'de Adil Çalışma Standartları Yasası ile belirlendi. Başlangıçta saat başına 25 sent olarak belirlenen ücret, enflasyon ve üretkenlikteki değişiklikleri yansıtabacak şekilde periyodik olarak artırıldı.

Eylül 1997'den 2007'nin başına kadar asgari ücret saatte 5,15 dolardı, ancak gerçek değeri ortalama özel denetim dışı ücretin yaklaşık %40'ından sadece %30'una istikrarlı bir şekilde düştü. Enflasyona göre ayarlandığında, asgari ücret 2007'nin başında 1955'ten bu yana herhangi bir zamandan daha düşüktü (bkz. Şekil 1). Bu arada, ücret daha az insanı etkiledi, çünkü asgari ücretten daha fazlasını kazanmayan saatlik çalışanların oranı 1980'de yaklaşık %15'ten 2006'da sadece %2,2'ye düştü. 24 Mayıs 2007'de Kongre, federal asgari ücreti iki yıl boyunca üç aşamada 7,25 dolara çıkararak bir yasa tasarısını kabul etti.

Asgari ücretteki son artışın aşırı olup olmadığını değerlendirmek için, bunun neyi başarmayı amaçladığını bilmek gerekir. Ücretin savunucuları, işverenlerin aşırı piyasa gücünü azaltarak işgücü piyasası sonuçları üzerinde olumlu etkiler yarattığını ileri sürmüşlerdir. Ancak muhalifleri, işgücü

piyasalarının rekabetçi olduğuna ve herhangi bir ücret düzenlemesinin, özellikle düşük vasıflı işçiler arasında istihdamı azaltacağına inanmaktadır.

Bu tartışma, asgari ücretin işgücü piyasası üzerindeki etkilerini analiz eden ekonomik teorilerin yardımıyla açıklığa kavuşturulabilir. Bu teoriler, şu gibi soruları yanıtlamamıza yardımcı olabilir: Asgari ücret işsizliği zorunlu olarak artırır mı? İş gücüne katılan kişi sayısını artırır mı? Toplumsal refahı iyileştirir mi?

Rekabetçi ve Rekabetçi Olmayan İşgücü Piyasaları

Asgari ücretin etkisi, kısmen, işgücü piyasasının rekabetçi olup olmadığına bağlıdır - veya olmadığında, işverenler ücret kararları üzerinde önemli bir güç kullanır. Asgari ücretin istihdam etkilerini iki uç varsayım altında inceliyoruz: İlk durumda, işçileri çekmek için rekabet eden çok sayıda işveren vardır; ikinci durumda, tek bir işveren vardır. Bu uçlar bize belirli durumları ve piyasaları tartışabileceğimiz iki ölçüt verir.

Mükemmel rekabetçi bir işgücü piyasası, işçiler için rekabet eden birçok firmanın bir bileşimidir. Firmaların ücretleri belirleme yetkisi yoktur; piyasa rekabetçi bir ücret belirler. Bir firma bu ücretten saparsa, ya daha az ödeme yapar ve işçi kaybeder ya da daha fazla ödeme yapar, zarar eder ve piyasadan çıkar.

Diğer uçta, küçük yerel pazarların bir koleksiyonu olan bir işgücü pazarı vardır. Her yerel pazarda, bazı firmalar baskın bir işe alım pozisyonundadır (örneğin, küçük bir şehrin yakınındaki büyük bir perakendeciyi düşünün). Böyle bir işveren-egemen pazarda (ekonomistler tarafından tekelci pazar olarak adlandırılır), büyük bir işveren rekabet korkusu olmadan tek taraflı olarak bir ücret belirleme gücüne sahiptir.

Her iki uçta da, her biri altında çalışmayacağı bir ücrete (rezervasyon ücreti) sahip çok sayıda potansiyel işçi vardır. Piyasa ücreti arttıkça, giderek daha fazla insan çalışmaya istekli hale gelir. Piyasa ücreti ile o miktarda çalışmak isteyen işçi sayısı arasındaki ilişkiye emek arzı denir; Şekil 2'deki yukarı eğimli eğri ile gösterilir.

Rekabetçi ve Tekelci İşgücü Piyasaları

Bir ek işçinin firmanın toplam çıktısına katkıda bulunabileceği çıktı miktarı (emeğin marjinal ürünü), işgücünün büyüklüğü arttıkça azalır. Şekil 2'deki aşağı eğimli eğri ile gösterilen emeğin azalan marjinal ürünü, bazen emek talebi olarak adlandırılır.

Kaynakça

Asgari ücret ve işgücü piyasası.15.03.2025,

<https://www.clevelandfed.org/publications/economic-commentary/2007/ec-20070501-the-minimum-wage-and-the-labor-market>

Elektrikli Arabaların Avantajları ve Dezavantajları

Genç Kalem Emirhan KANALCI

Elektrikli Arabaların Avantajları

Elektrikli araçların sunduğu avantajların başında yer alan çevreye duyarlılık daha az ya da sıfır emisyon özelliğinden kaynaklanır. Benzin ya da mazotla çalışan içten yanmalı motorların yerine elektro mıknatıslar ile faaliyete geçen elektrik motorlarının kullanıldığı elektrikli arabalar, egzoz gazı salınımı gerçekleştirilmeden çevre dostu bir çözüm sunar.

Elektrik motorları konfor ve performans gibi konularda da araçlara rakipsiz özellikler kazandırır. Elektrikli arabalar hızlı bir ivmelenmeye sahiptir. Elektrik motorlarının anlık olarak tork üretebilmesi ile mümkün hale gelen hızlı ivmelenme sayesinde elektrikli arabalar, oldukça seri bir şekilde hızlanıp yavaşlayabilir. Elektrikli arabalar sahip oldukları yüksek performans ile geleneksel araçların bir adım önünde yer alırken sessiz bir şekilde çalışarak da benzersiz bir konforda sürüş deneyimi yaşatır.

Elektrikli arabaların sürüş deneyimini artıran özelliklerinden biri de ağırlık merkezlerinin düşük olmasıdır. Düşük ağırlık merkezi özelliğinin sırrı bataryaların aracın altında konumlandırılmasında yatar. Bu özellik sayesinde elektrikli arabalar sürücüler için daha iyi bir denge ve yönetilebilirlik sunarak sürüş deneyimine katkıda bulunur.

Kompleks bir yapısı bulunan içten yanmalı motorlara sahip arabalarda egzoz sistemi, debriyaj balatası, vites kutusu, benzin deposu ve yağ filtreleri gibi birçok aksam mevcuttur. Dolayısıyla aracın düzgün çalışabilmesi için düzenli aralıklarla bakıma sokulması ve bakım sırasında tüm aksamlarının gözden geçirilmesi kritik bir önem taşır. Aynı zamanda bu aksamlardan herhangi

birinin arızalanması aracın performansını doğrudan etkileyeceği için değişim ya da tamir gerçekleştirilmeden trafiğe çıkılması oldukça güvensiz, bazı durumlarda ise yasaktır.

Elektrikli Arabaların Dezavantajları

Elektrikli arabaların en büyük dezavantajlarından biri menzildir. Şarjı tam kapasite dolu durumdayken uzun yollar kat edebilen elektrikli arabalar söz konusu şarj dolmuş istasyonu bulmak olduğunda yarı yolda kalma riski yaşanmasına neden olabilir. Bu riski tamamen ortadan kaldırmak için uzun bir seyahate çıkmadan önce güzergâh iyi ayarlanmalı ve şarj dolmuş istasyonlarının konumuna göre bir rota tayin edilmelidir. Türkiye’de günümüz şartlarındaki şarj dolmuş istasyon sayısı göz önünde bulundurulduğunda elektrikli araba ile gidilebilecek yerler maalesef ki kısıtlı olabilir. Hibrit arabalar bu konuda biraz daha avantajlıdır. Şarj konusunda öne çıkan bir diğer dezavantaj ise dolmuş sürelerinin uzunluğudur. Temelde elektrikli arabaların şarjını evsel elektrik kullanarak bile doldurmak mümkündür. Ancak bunun için 24 saati aşan süreler gerekebilir. İstasyonlarda bulunan şarj aletleri ise daha kısa sürelerde elektrikli araba bataryasının şarj edilmesine imkân verir. Özellikle seviye 3 olarak adlandırılan ve giderek daha fazla yaygınlaşan hızlı şarj dolmuş istasyonları sayesinde yaklaşık 30 ila 40 dakikalık bir sürede elektrikli arabaların bataryalarını %80 oranında şarj etmek mümkündür. Tabii bu süre geleneksel araçların yakıt dolmuş süreleri ile karşılaştırıldığında elektrikli arabaların hanesine eksi puan olarak yazılır.

Elektrikli arabaların motorlarının daha uzun ömürlü olduğundan bahsetmiştik. Söz konusu batarya ömrü olduğunda ise bu durum tersine döner. Elektrikli arabaların bataryaları kısıtlı bir ömre sahiptir. Zaman içerisinde performansı zayıflayan ve ömrü tükenen bataryaların tamiri mümkün değildir. Bu durumda yapılması gereken tek şey batarya değişimidir. Dolayısıyla elektrikli araba kullananlar batarya değişiminden kaynaklı ek maliyetler ile karşılaşabilir. Elektrikli araba alımını zorlaştıran dezavantajlar listesinin üst sıralarında yüksek fiyatlar yer alır. Özellikle batarya maliyetlerinin ve karmaşık üretim süreçlerinin etkisi ile artan elektrikli arabaların fiyatları geleneksel arabalara kıyasla yüksek olabilir.

Elektrikli arabaların dezavantajlarına bakıldığında çoğunlukla batarya ve batarya ile doğrudan alakalı şarj dolmuş unsurlarının öne çıktığı ilk anda fark edilebilir. Ancak elektrikli otomobil üreticisi markalar süratle gelişen teknoloji ışığında bu sorunlara çözüm bulmak için hızlı bir yarış içerisinde.

Elektrikli arabaların ilk piyasaya çıktıkları yıllarda sahip oldukları özellikler ile günümüzde üretilen modellerin özellikleri kıyaslandığında bu hızlı gelişim net bir şekilde gözlemlenebilir.

Dünya çapında tanınmış birçok markanın gelecek yatırımlarını yönlendirdiği ve çetin bir rekabetin yaşandığı sektörün gelişimi ile beraber elektrikli arabaların çok uzak olmayan bir zamanda tüm bu dezavantajlardan kurtulması beklenmektedir. Haliyle elektrikli araba modelleri geleceğe şimdiden yatırım yapmak ve benzersiz avantajlardan faydalanarak sürüş deneyimini katlamak isteyenlerin öncelikli tercihleri arasında yer alır.

Kaynakça

Elektrikli Arabaların Avantajları ve Dezavantajları 15.03.2025
<https://www.sigortam.net/elektrikli-araba-dezavantajlari-ve-avantajlari-nelerdir>